

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Warszawa,

Adam Bodnar

IX.517.1702.2017.TRo

**Pan
Zbigniew Ziobro
Minister Sprawiedliwości
Prokurator Generalny**

Potrzeba kompleksowej nowelizacji ustawy z dnia 22 listopada 2013 r. o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób (Dz. U. z 2014 r. poz. 24 z późn. zm. - dalej zwana ustawą z dnia 22 listopada 2013 r.), była już wielokrotnie sygnalizowana przeze mnie Panu Ministrowi. Tymczasem wciąż pojawiają się nowe praktyczne problemy z jej stosowaniem.

Przeprowadzona w ostatnim czasie w Biurze RPO analiza przypadków osób umieszczonych w Krajowym Ośrodku Zapobiegania Zachowaniom Dysocjalnym w Gostyninie (dalej KOZZD lub Ośrodek), z uwzględnieniem praktyki orzeczniczej sądów, uwidoczniała kolejne luki prawne wymagające pilnej interwencji legislacyjnej.

W związku z wnioskiem skierowanym do Biura RPO przez

podjąłem do badania sprawę dotyczącą skierowania go do odbywania kary pozbawienia wolności w Zakładzie Karnym w Płocku. Podstawą takiego działania było orzeczenie z dnia 24 czerwca 2019 r. Sądu Rejonowego w Gostyninie, który podjął wobec
zawieszono od 3 lat postępowanie wykonawcze w zakresie wykonania kary 5 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności. Orzeczenie to, zostało następnie utrzymane w mocy postanowieniem Sądu Okręgowego w Płocku z dnia 30 sierpnia 2019 r. Przedmiotowa decyzja skutkowałą przerwaniem prowadzonej w Ośrodku terapii i przeniesieniem pacjenta z KOZZD do jednostki penitencjarnej.

Należy podnieść, że orzeczenie sądu karnego stoi w istotnej opozycji do stanowiska sądu cywilnego (Sądu Okręgowego w Płocku, Wydział I Cywilny), który mając na względzie przepisy ustawy z dnia 22 listopada 2013 r. nie podjął decyzji o wypisaniu

z KOZZD. Istotnym w niniejszej sprawie jest to, że kierował do Sądu Okręgowego w Płocku, Wydział I Cywilny, sygnały o możliwym podjęciu wobec niego zawieszono postępowania wykonawczego i realnej groźbie umieszczenia go w zakładzie karnym. Sąd, w odpowiedzi na te obawy, w piśmie z dnia 23 lipca 2019 r. wskazał, że obecnie nie ma okoliczności, które dawałyby podstawę do stwierdzenia, że dalszy jego pobyt w Ośrodku nie jest już konieczny. Przywołując przepisy ustawy z dnia 22 listopada 2013 r., sąd poinformował zainteresowanego, że nie wydał postanowienia, które skutkowałyby wypisaniem go z KOZZD.

Takiej decyzji sąd cywilny nie podjął również z urzędu w dniu otrzymania informacji - od sądu karnego - o prawomocnym podjęciu zawieszono postępowania wykonawczego i wprowadzeniu do wykonania kary pozbawienia wolności. Należy więc sądzić, iż stanowisko Sądu Okręgowego w Płocku o istnieniu przesłanek do dalszego pobytu w KOZZD jest nadal aktualne. Przepis art. 47 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 22 listopada 2013 r. stanowi bowiem, że sąd uwzględniając wniosek (...) albo z urzędu może w każdym czasie postanowić o wypisaniu osoby z Ośrodka, jeżeli wyniki postępowania terapeutycznego i zachowanie tej osoby uzasadniają przypuszczenie, że jej dalszy pobyt w Ośrodku nie jest konieczny. Przed wydaniem postanowienia o wypisaniu z Ośrodka sąd wysłuchuje biegłych, o których mowa w art. 11. Zdaniem sądu cywilnego żadna ze wskazanych powyżej przesłanek zwolnienia z KOZZD nie wystąpiła. Tym samym doszło do kolizji środków oddziaływania wobec wyrażonych w ustawie z dnia 22 listopada 2013 r. oraz tych, wymienionych w przepisach prawach karnego. Rozstrzygnięcie sądu karnego miało charakter precedensowy, żadne bowiem przepisy powszechnie obowiązującego prawa, wzorem np. art. 80 § 3 k.k.w., nie regulują, który środek skutkujący pozbawieniem wolności ma pierwszeństwo wykonania – kara pozbawienia wolności czy terapia w KOZZD.

Omawiane zagadnienie dało również asumpt do zastanowienia się nad innymi potencjalnymi rozstrzygnięciami sądów i ich wzajemnej relacji do unormowań zawartych w ustawie z dnia 22 listopada 2013 r. Podobnie jak w przypadku kary pozbawienia wolności,

nie istnieją również przepisy, które regulowałyby sytuację osób umieszczonych w KOZZD, wobec których w innej sprawie zastosowano np. tymczasowe aresztowanie czy orzeczono środek zabezpieczający w postaci umieszczenia w zakładzie psychiatrycznym. Nie wiadomo więc, które z zapadłych orzeczeń miałyby pierwszeństwo wykonania i czy każdorazowo wiązałyby się z opuszczeniem Ośrodka przez pacjenta.

W tym miejscu, po raz kolejny pragnę również zwrócić uwagę na kwestię osób, które w trakcie pobytu w Ośrodku zachorowały psychicznie i ich dalszy pobyt w tym miejscu jawi się jako niedopuszczalny. Prowadzenie bowiem oddziaływań terapeutycznych, które są zasadniczym celem Ośrodka, jest wobec osób chorujących psychicznie niemal niemożliwe. Przedmiotowa luka prawna była już przeze mnie zgłaszana Panu Ministrowi¹ oraz Prezesowi Rady Ministrów², jednak pomimo zapewnienia³, iż kwestia ta zostanie włączona do zagadnień, którymi zajmować się będzie zespół roboczy utworzony przez resort zdrowia i sprawiedliwości, do dnia dzisiejszego nie uregulowano tej materii.

Kolejnym problemem jest luka prawna ustawy, która nie pozwala sądowi na uchylenie nadzoru prewencyjnego w przypadku osadzenia osoby stwarzającej zagrożenie w zakładzie karnym lub zakładzie psychiatrycznym. W myśl art. 24 ust. 1 ustawy z dnia 22 listopada 2013 r., sąd uchyla nadzór prewencyjny, jeżeli nie zachodzą już okoliczności, o których mowa w art. 14 ust. 2, albo jeżeli osoba stwarzająca zagrożenie została umieszczona w Ośrodku. Jedyną więc przesłanką skutkującą uchyleniem nadzoru prewencyjnego jest to, aby charakter stwierdzonych u danej osoby zaburzeń psychicznych lub ich nasilenie nie wskazywały już, że zachodzi wysokie prawdopodobieństwo popełnienia przez tę osobę czynu zabronionego z użyciem przemocy lub groźbą jej użycia przeciwko życiu, zdrowiu lub wolności seksualnej, zagrożonego karą pozbawienia wolności, której górna granica wynosi co najmniej 10 lat. Nie istnieją więc inne pozamaterialne przesłanki uchylenia nadzoru prewencyjnego, co skutkuje dualizmem orzeczonych środków, z czego jeden ma tylko pozorny charakter. Takie sytuacje już obecnie mają miejsce.

W związku z powyższym, na podstawie art. 16 ust. 1 i ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich, uprzejmie proszę Pana Ministra, jako

---

¹ Pismo z dnia 5 grudnia 2017 r., IX.517.1702.2017.

² Pismo z dnia 27 lutego 2019 r., IX.517.1702.2017.

³ Pismo pana Marcina Warchoła -Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości z dnia 11 stycznia 2018 r., l.dz. DWOiP-I-053-26/17.

odpowiedzialnego za nowelizację ww. ustawy, o podjęcie niezbędnej inicjatywy legislacyjnej, zmierzającej do wyeliminowania wskazywanych luk prawnych oraz poinformowanie mnie o stanowisku Pana Ministra odnośnie poruszonych w piśmie kwestii.